

змішаних типів контрактів, стратегічного прогнозування діяльності в рамках концесії, механізму передачі об'єкта приватному сектору, тощо.

Підсумовуючи, зазначимо, що більша частина видів функціональної діяльності уже імплементована в практику державного управління (модернізації вимагають технології її здійснення), інша вимагає імплементатії. Такі підходи дозволять націлювати удосконалення діяльності державних службовців на об'єкти управління, а не лише на удосконалення ієрархічних та горизонтальних відносин в системі державної служби.

Література

1. Колодко Г. Великая трансформация. Могло ли быть лучше? Будет ли лучше? // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 4. – С.3-14.
2. Kolodko G. We otrujasy swiat. – Warszawa, 2008.
3. Harvey D. Brief History of Neoliberalism. Oxford – N.V., 2005.
4. План модернізації державного управління. – К. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу 2010. [Електронний ресурс] / http://www.guds.gov.ua/document/265944/modernize_druk_2.pdf

Ольга КИРИЛЕНКО

Тернопільський національний економічний університет

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Пріоритетним напрямком реформ у розвинутих ринкових і постсоціалістичних країнах, починаючи з кінця 1980-х років, стала децентралізація державного управління, яка поряд з розвитком демократії, викликає все більший інтерес як у науковців, так і практиків. Основною передумовою здійснення процесів децентралізації у сфері державного управління є необхідність підвищення ефективності функціонування державного сектора в напрямку більш повного задоволення потреб громадян, збільшення переліку та покращення якості суспільних послуг, які надаються

органами державної влади та місцевого самоврядування. За умов децентралізації здійснюється демократизація державного управління, втілюються принципи прозорості, підзвітності та ефективності у діяльність владних структур, забезпечується дієвий громадський контроль.

Як свідчить досвід країн, що провели децентралізацію державного управління, основними позитивними її наслідками є: більш динамічний економічний розвиток країни загалом і окремих адміністративно-територіальних одиниць; покращення якості суспільних послуг; підвищення ефективності державного сектора; зміцнення територіальної цілісності країни; зниження рівня корупції державної влади; зменшення бідності.

Децентралізація може бути наступних видів: політична, адміністративна, економічна (в т. ч. бюджетна). Причому особливої важливості набуває економічна або бюджетна, фіскальна децентралізація. Відповідно до сучасних наукових уявлень, бюджетну децентралізацію розглядають не лише як достатню, а як необхідну умову успішної децентралізації державних функцій. Звичайно, що окрім бюджетної децентралізації необхідне: формування відповідної правової бази, проведення реформи державного управління, підготовка кваліфікованих управлінських кадрів, забезпечення підзвітності місцевої влади при наданні суспільних послуг.

Бюджетна децентралізація знаходить свій прояв у багатьох аспектах функціонування бюджетної системи. Так, для її проведення необхідно забезпечити:

- перерозподіл бюджетних ресурсів на користь місцевих бюджетів;
- зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів;
- надання органам місцевого самоврядування додаткових прав щодо використання власних коштів, запровадження місцевих податків і зборів, здійснення місцевих запозичень;
- посилення відповідальності місцевої влади за вирішення проблем населених пунктів та адміністративно-територіальних утворень;

- запровадження стимулюючих механізмів, спрямованих на збільшення доходів місцевих бюджетів і раціональне використання коштів, одержаних з державного бюджету;

- проведення ефективної трансфертної політики з метою вирівнювання соціально-економічного розвитку територій;

- втілення принципів публічності і прозорості у бюджетному процесі як на загальнодержавному, так і місцевому рівні;

- посилення ролі громадськості при складанні, ухваленні та виконанні місцевих бюджетів.

Ми зупинимося більш детально на перших двох з перелічених вище аспектів бюджетної децентралізації.

Слід зазначити, що бюджетна децентралізація передбачає в першу чергу докорінну зміну пропорцій у розподілі ресурсів всередині бюджетної системи: між бюджетом центрального уряду і місцевими бюджетами. В таблиці 1 подано структуру зведеного бюджету України, з якої видно, що за роки незалежності відбулося неухильне посилення рівня централізації бюджетних ресурсів.

Таблиця 1.

Структура зведеного бюджету України, %²

		1991 р.	1996 р.	2000 р.	2006 р.	2009 р.
<i>Доходи:</i>	державний бюджет	54,1	63,8	70,9	76,8	75,4
	місцеві бюджети	45,9	36,2	29,1	23,2	24,6
<i>Видатки:</i>	державний бюджет	68,3	65,6	64,7	58,8	58,6
	місцеві бюджети	31,7	34,4	35,3	41,2	41,4

Так, якщо у 1991 році у державному бюджеті зосереджувалося 54,1% доходів і за його рахунок проводилося фінансування 68,3% бюджетних видатків, то у 2009 році частка доходів державного бюджету зростає до 75,4%, проте питома вага видатків зменшилася до 58,6%. Такі зміни відображають централізаційні тенденції у бюджетній системі і державних фінансах загалом,

² Складено за даними Державного казначейства України.

подальше посилення залежності місцевих бюджетів від державного бюджету, збільшення рівня їхньої дотаційності.

У забезпеченні бюджетної децентралізації виняткового значення набувають проблеми функціонування місцевих бюджетів. Протягом багатьох останніх років у низці програмних документів неодноразово наголошувалося про необхідність зміцнення дохідної бази органів місцевого самоврядування, яка головним чином формується в місцевих бюджетах. Проте докорінних змін, які би сприяли вирішенню цього завдання не відбулося.

В таблиці 2 представлено склад і структуру доходів місцевих бюджетів України в розрізі груп надходжень згідно бюджетної класифікації з викремленням податку з доходів фізичних осіб (як найвагомішого податкового джерела доходів місцевих бюджетів) та місцевих податків і зборів (як таких, що повинні відображати реальне втілення принципу фінансової незалежності місцевого самоврядування в процесі децентралізації бюджетної системи).

Таблиця 2.

Доходи місцевих бюджетів у 2008-2009 рр.³

Групи доходів	2008 р.		2009 р.	
	(млн грн)	%	(млн грн)	%
1. Податкові надходження	59 281	43,1	59158	44,0
в т.ч. податок з доходів фізичних осіб	45 896	33,4	44485	33,1
місцеві податки і збори	821	0,6	809	0,6
2. Неподаткові надходження	7 689	5,6	7759	5,8
3. Доходи від операцій з капіталом	4 577	3,3	2593	1,9
4. Цільові фонди	2 324	1,7	1526	1,1
5. Офіційні трансферти	63 583	46,3	63524	47,2
Усього	137 455	100,0	134559	100,0

Наведена структура доходів місцевих бюджетів свідчить про:

- незначну порівняно з державним бюджетом податкову складову доходів;
- переважання у її складі податку з доходів фізичних осіб, що створює певні ризики у разі неододержання надходжень від цього податку;

³ Складено за даними Державного казначейства України.

- традиційно незначну фіскальну роль місцевих податків і зборів у формуванні місцевих бюджетів, що не відповідає принципу фінансової незалежності;

- обмежені можливості у здійсненні власної соціально-економічної політики органів місцевого самоврядування і як наслідок – невеликі неподаткові доходи і доходи від операцій з належним їм майном і капіталом;

- високу залежність місцевих бюджетів від надання центральним урядом бюджетних трансфертів.

Таким чином досягнення цілей децентралізації державного управління в Україні вимагає першочергового вирішення широкого комплексу проблем, пов'язаних із здійсненням бюджетної децентралізації.

Н.Р. НИЖНИК

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, завідувач відділу моніторингу ефективності законодавства Інституту законодавства Верховної ради України

В.І. ГУРКОВСЬКИЙ

кандидат наук з державного управління, науковий консультант Міжвідомчого НДЦ проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНИ

З урахуванням загальносвітових тенденцій Україною взято курс на розбудову інформаційного суспільства та суспільства знань, що знайшло підтвердження в низці концептуальних та стратегічних документів, насамперед, в Законі України “Про основні засади розбудови інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки”. Водночас залишається цілий комплекс невирішених проблем нормативно-правового, організаційно-технічного,